

Ratovi su radi primjene opsežnog organiziranog nasilja ostavili najdublje negativne tragove u povijesti čovječanstva, a suvremeni ratovi sve više dovode u pitanje i biološki opstanak živih bića na Zemlji. Stoga je razumljivo što su danas u cijelom svijetu sve brojniji oblici društvenog djelovanja i stvaralaštva koji su usmjereni na prevenciju izbijanja oružanih sukoba te smanjivanje njihove destruktivnosti i, naročito, zaštitu žrtava rata. U tom kontekstu, nakon Drugog svjetskog rata europski je kontinent prema nizu obilježja smatran međunarodnim prostorom na kojem je uspostavljeno najviše sigurnosnih sustava, standarda i svijesti. Sukladno tome stvoreno je opće javno uvjerenje kako je Europa postala imuna na međunarodne oružane sukobe.

Međutim, srbijanska oružana agresija (1990.–1995.) srušila je ne samo te pogrešne predodžbe, nego je dovela u pitanje koncepciju i smisao europskih i svjetskih sigurnosnih i humanitarnih sustava. Osnovno uporište ovog zaključka ne proizlazi iz samog čina oružane agresije, već zbog načina na kojem je zasnovana i izvršena srbijanska agresija. Za ilustraciju je dostatno navesti kako su na najdrastičniji način prekršena sva međunarodna ratna pravila i običaji, kao i humanitarne konvencije, a pojedine zločine koje su počinile srbijanske postrojbe nije predvidjelo čak ni međunarodno pravo.

Tijekom srbijanske oružane agresije najopsežnije razaranja i ljudsko stradavanje, svojevrсна koncentracija zla događala se 1991. godine u hrvatskom gradu Vukovaru. Ta je činjenica već tada bila jasno prepoznata u hrvatskoj i međunarodnoj javnosti te je fenomen *Vukovar '91*, osim stvarnog, dobio i simboličko značenje. No, zbog različitih razloga i motiva, na razini hrvatskih i međunarodnih struktura su zaobiđena sustavna znanstveno-istraživačka i pedagoška suočavanja s fenomenom *Vukovar '91*. Isto tako, neprekidno se događa stigmatizacija Hrvatskog domovinskog rata kao ključnog nositelja suvremenog hrvatskog nacionalnog identiteta.

U takvim okolnostima, Institut društvenih znanosti Ivo Pilar je 1998. godine pokrenuo znanstveno-stručni skup, pod nazivom *Vukovar '91 - sedam godina poslije*, koji se nakon toga održava svake godine. Na skupovima ugledni znanstvenici i javni djelatnici iz Hrvatske i svijeta izlažu o različitim aspektima događanja i značenja koja simbolički označava *Vukovar '91*.

U ovom zborniku su objavljeni radovi koji su izloženi na međunarodnim skupovima *Vukovar '91 - deset godina poslije* (2001. g.) i *Vukovar '91 - jedanaest godina poslije* (2002. g.). Tematski naslov prvog skupa bio je *Međunarodni odjeci Vukovara '91*, a drugog *Ljudska prava i logoraška iskustva*. Radovi u zborniku nisu objavljeni redosljedom kojim su izlagani na skupovima nego je sadržaj zbornika strukturiran u četiri tematska poglavlja, kako bi radovi s dva znanstveno-stručna skupa činili jednu primjereno preglednu knjigu.

Tekstovi dvojezično objavljeni u knjizi su na znanstvenoj i stručnoj razini otvorili pitanje međunarodnih odjeka i značaja fenomena *Vukovar '91* te predstavljaju prinos točnijem razumijevanju događaja i njihovih dugoročnih posljedica. Istovremeno očekujemo kako će na taj način pridonijeti prevenciji ponavljanja sličnih tragičnih iskustava.

Urednici